

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 16 lutego 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Artykuł 267 TFUE — Sekretarz — Pojęcie „sądu krajowego” —
Obligatoryjna jurysdykcja — Wykonywanie funkcji sędziowskich — Niezawisłość — Brak
właściwości Trybunału

W sprawie C-503/15

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Secretario Judicial del Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sekretarza sądu ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie, Hiszpania) postanowieniem z dnia 17 września 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 23 września 2015 r., w postępowaniu:

Ramón Margarit Panicello

przeciwko

Pilar Hernández Martínez,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, A. Tizzano (sprawozdawca), wiceprezes Trybunału, M. Berger, A. Borg Barthet i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 lipca 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu R. Margarita Panicella przez L. Rodríguez Sorię, abogada,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez M.J. Garcíę-Valdecasas Dorrego oraz A. Rubia González, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Baquera Cruza oraz D. Roussanova, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 września 2016 r.,

wydaje następujący

* * Język postępowania: hiszpański.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni pojęcia „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”) oraz dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29) i dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych”) (Dz.U. 2005, L 149, s. 22).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Ramónem Margaritem Panicellem, adwokatem, a Pilar Hernández Martínez, jego klientką, w przedmiocie wynagrodzenia należnego za usługi prawne świadczone tej klientce w postępowaniu dotyczącym pieczy nad dziećmi.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 93/13

- 3 Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przewiduje:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

- 4 Na mocy art. 7 tej dyrektywy:

„1. Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami.

2. Środki określone w ust. 1 obejmują postanowienia, według których osoby i organizacje mające uzasadniony interes na mocy prawa krajowego, związany z ochroną konsumentów, będą mogły wszcząć postępowanie zgodnie z właściwym prawem krajowym przed sądami lub przed organami administracyjnymi mającymi odpowiednie kwalifikacje [kompetencje] do decydowania, czy warunki umowy sporządzone do celów ogólnego wykorzystania są nieuczciwe; co umożliwi powyższym osobom i organizacjom podjęcie stosownych i skutecznych środków w celu zapobieżenia stałemu stosowaniu takich warunków.

[...]”.

Dyrektywa 2005/29

5 Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 2005/29 stanowi:

„Praktykę handlową uznaje się za wprowadzającą w błąd, jeżeli zawiera ona fałszywe informacje i w związku z tym jest niezgodna z prawdą lub w jakikolwiek sposób, w tym poprzez wszystkie okoliczności jej prezentacji, wprowadza lub może wprowadzić w błąd przeciętnego konsumenta, nawet jeżeli informacje te w odniesieniu do jednego lub większej liczby wymienionych niżej elementów są zgodne z rzeczywistością, i która w każdym przypadku powoduje lub może spowodować podjęcie przez konsumenta decyzji dotyczącej transakcji, której inaczej by nie podjął:

[...]

d) cena, sposób obliczania ceny lub istnienie szczególnej korzyści cenowej;

[...]”.

6 Artykuł 11 ust. 1 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Państwa członkowskie zapewniają w interesie konsumentów odpowiednie i skuteczne środki zwalczania nieuczciwych praktyk w celu zapewnienia zgodności z przepisami niniejszej dyrektywy.

[...]”.

7 Artykuł 12 wspomnianej dyrektywy przewiduje:

„Państwa członkowskie przyznają sądom lub organom administracyjnym uprawnienia umożliwiające im w ramach postępowań cywilnych lub administracyjnych, o których mowa w art. 11:

a) żądanie, aby przedsiębiorca przedstawił dowód na prawdziwość swoich twierdzeń o faktach związanych z praktyką handlową, jeżeli biorąc pod uwagę uzasadniony interes przedsiębiorcy i innych uczestników postępowania, żądanie takie wydaje się właściwe z uwagi na okoliczności danej sprawy;

oraz

b) uznanie twierdzeń o faktach za nieprawdziwe, jeżeli dowód zażądany zgodnie z lit. a) nie zostanie przedstawiony lub jeżeli zostanie on uznany przez sąd lub organ administracyjny za niewystarczający”.

Prawo hiszpańskie

LOPJ

8 Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (ustawa organiczna 6/85 o ustroju sądów) z dnia 1 lipca 1985 r. (BOE nr 157, z dnia 2 lipca 1985 r., s. 20632), zmieniona Ley Orgánica 19/2003 (ustawą organiczną 19/2003) z dnia 23 grudnia 2003 r. (BOE nr 309, z dnia 26 grudnia 2003 r., s. 46025) (zwana dalej „LOPJ”) określa ustrój prawny dotyczący Secretario Judicial (sekretarza), zwanego „Letrado de la administración de la justicia”, i jego zakres obowiązków w następstwie przyjęcia Ley Orgánica 7/2015 (ustawy organicznej 7/2015) z dnia 21 lipca 2015 r. (BOE nr 174, z dnia 22 lipca 2015 r., s. 61593).

- 9 Artykuł 440 LOPJ przewiduje, że Secretarios Judiciales (sekretarze) „są urzędnikami publicznymi, którzy stanowią wyższy korpus prawniczy, jednolity, o charakterze krajowym, w służbie administracji wymiaru sprawiedliwości, podległy ministerstwu sprawiedliwości, i którzy wykonują zadania z zakresu władztwa publicznego [...]”.
- 10 Artykuł 446 ust. 1 LOPJ, regulujący powody wyłączenia na żądanie lub na wniosek, stanowi, że Secretarios Judiciales (sekretarze) „powinni wyłączyć się w przypadkach przewidzianych w odniesieniu do sędziów oraz wyższych urzędników sądowych, a jeśli tego nie uczynią, wyłączenie może nastąpić na wniosek strony”.
- 11 Artykuł 452 ust. 1 LOPJ określa kompetencje Secretarios Judiciales (sekretarzy) w sposób następujący:
„Secretarios Judiciales wykonują swoje zadania, przestrzegając zasad praworządności i bezstronności we wszystkich przypadkach, zasad autonomii i niezawisłości przy wykonywaniu zadań z zakresu sądowej wiary publicznej oraz zasad jedności działania i zależności hierarchicznej przy wykonywaniu wszystkich innych zadań powierzonych im na mocy niniejszej ustawy, związanych z nią przepisów proceduralnych oraz rozporządzenia organicznego, któremu podlegają. Bez uszczerbku dla art. 451 ust. 3 zadania Secretarios Judiciales nie mogą być delegowane ani być przedmiotem upoważnienia”.
- 12 Artykuł 465 LOPJ przewiduje:
„Kompetencje Secretarios de Gobierno obejmują:
[...]
6. Wydawanie poleceń Secretarios Judiciales na ich obszarze właściwości [...].
[...]
8. Wydawanie okólników i poleceń służbowych Secretarios Judiciales na ich obszarze właściwości [...]. Nie mogą oni [...] udzielać szczególnych poleceń dotyczących konkretnych spraw, w ramach których Secretario Judicial działa w zakresie wydawania dokumentów uwierzytelnionych lub też wykonuje swoje uprawnienia w zakresie organizacji postępowania i kierowania nim”.
- 13 Artykuł 467 LOPJ brzmi następująco:
„W ramach bezpośredniej podległości Secretario de Gobierno, Secretario Coordinador [...]:
1. Wydaje polecenia służbowe Secretarios Judiciales na swoim obszarze właściwości dla celów odpowiedniego funkcjonowania służb, które zostały im powierzone.
2. Sprawdza właściwe wykonanie okólników i poleceń służbowych wydanych przez Secretario de Gobierno, któremu podlega”.
- Dekret królewski 1608/2005
- 14 Real Decreto 1608/2005 por el que se aprueba el Reglamento Orgánico del Cuerpo de Secretarios Judiciales (dekret królewski 1608/2005 w sprawie zatwierdzenia rozporządzenia organicznego dotyczącego korpusu Secretarios Judiciales) z dnia 30 grudnia 2005 r. (BOE nr 17, z dnia 20 stycznia 2006 r., s. 2527) reguluje ustrój prawny Secretarios Judiciales (sekretarzy).

15 Artykuł 3 ust. 2 i 3 tego dekretu królewskiego stanowi:

„2) [Secretarios Judiciales] przestrzegają zasad autonomii i niezawisłości przy wykonywaniu zadań z zakresu sądowej wiary publicznej.

3) W ramach wykonywania zadań kierowniczych [...] biura sądowego oraz wszystkich zadań powierzonych im przez ustawę organiczną o ustroju sądów i niniejsze rozporządzenie, oprócz wymienionych w poprzednim ustępie, działają z poszanowaniem zasad jedności działania i zależności hierarchicznej [...]”.

16 Artykuł 16 wspomnianego dekretu królewskiego stanowi:

„Secretarios de Gobierno mają następujące uprawnienia, każdorazowo dotyczące ich konkretnego zakresu działania:

[...]

g) wydawanie poleceń Secretarios Judiciales na ich obszarze właściwości [...];

h) wydawanie okólników i poleceń służbowych Secretarios Judiciales na ich obszarze właściwości [...]. Nie mogą oni [...] udzielać szczególnych poleceń dotyczących konkretnych spraw, w ramach których Secretario Judicial działa w zakresie wydawania dokumentów uwierzytelnionych lub też wykonuje swoje uprawnienia w zakresie organizacji postępowania i kierowania nim.

[...]”.

LEC

17 Postępowanie o zapłatę wynagrodzenia jest regulowane Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (ustawą 1/2000 w sprawie kodeksu postępowania cywilnego) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7, z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575) (zwaną dalej „LEC”). Począwszy od zmiany wprowadzonej Ley 13/2009 de reforma de la legislación procesal para la implantación de la nueva Oficina judicial (ustawą 13/2009 o reformie przepisów postępowania w zakresie stworzenia nowego sekretariatu sądu) z dnia 3 listopada 2009 r. (BOE nr 266, z dnia 4 listopada 2009 r., s. 92103), która weszła w życie w dniu 4 maja 2010 r., wyłączna właściwość w zakresie rozpoznania sprawy w takim postępowaniu została powierzona Secretario Judicial (sekretarzowi).

18 W szczególności art. 34 LEC, dotyczący „rachunków pełnomocnika sądowego”, przewiduje w ust. 1 i 2:

„1. W sytuacji gdy pełnomocnik sądowy dochodzi od swojego mocodawcy pozostającego w zwłoce kwot należnych mu z tytułu opłat i wydatków poniesionych przez niego w związku ze sprawą, może on przedstawić Secretario Judicial miejsca swojej siedziby dokładny i uzasadniony rachunek, wskazując dochodzone przez niego należne i niezapłacone kwoty wynikające z tego rachunku [...].

2. Po przedstawieniu rachunku Secretario Judicial wezwie mocodawcę do zapłaty wspomnianej kwoty wraz z kosztami lub do wniesienia sprzeciwu od tego rachunku w terminie dziesięciu dni, wskazując, że kwota ta podlega egzekucji, jeżeli mocodawca nie dokona zapłaty lub nie wniesie sprzeciwu.

Jeżeli mocodawca we wspomnianym terminie wniesie sprzeciw, Secretario Judicial bada rachunek i czynności procesowe, a także przedstawione dokumenty, i wydaje w terminie dziesięciu dni zarządzenie ustalające kwotę podlegającą zapłacie na rzecz pełnomocnika procesowego, wskazując, że kwota ta podlega egzekucji, jeżeli zapłata nie nastąpi w terminie pięciu dni od dnia doręczenia zarządzenia.

Zarządzenie, o którym mowa w poprzednim akapicie, nie podlega zaskarżeniu, jednakże nie przesądza ono nawet w części o wyroku, jaki może zapaść w późniejszym zwykłym postępowaniu sądowym”.

19 Artykuł 35 LEC, zatytułowany „Wynagrodzenie adwokatów”, stanowi:

„1. Adwokaci mogą dochodzić od reprezentowanej przez nich strony zapłaty wynagrodzenia za daną sprawę poprzez przedstawienie szczegółowego rachunku i formalne oświadczenie, że wynagrodzenie to jest im należne i nie zostało jeszcze zapłacone.

2. Po przedstawieniu tego roszczenia Secretario Judicial wezwie dłużnika do zapłaty wspomnianej kwoty wraz z kosztami lub do wniesienia sprzeciwu od tego rachunku w terminie dziesięciu dni, wskazując, że kwota ta podlega egzekucji, jeżeli dłużnik nie dokona zapłaty lub nie wniesie sprzeciwu.

W wypadku wniesienia we wskazanym terminie sprzeciwu z uzasadnieniem, że wynagrodzenie jest nienależne, stosuje się art. 34 ust. 2 akapity drugi i trzeci.

W wypadku wniesienia sprzeciwu z uzasadnieniem, że wynagrodzenie jest zawyżone, a adwokat nie wykaże istnienia propozycji cenowej przyjętej na piśmie przez wnoszącego sprzeciw, dokonuje się najpierw ustalenia wynagrodzenia zgodnie z art. 241 i nast. i wydaje się zarządzenie ustalające należną kwotę, ze wskazaniem, że podlega ona egzekucji, jeżeli zapłata nie nastąpi w terminie pięciu dni od dnia doręczenia zarządzenia.

Zarządzenie to nie podlega zaskarżeniu, jednakże nie przesądza ono nawet w części o wyroku, jaki może zapaść w późniejszym zwykłym postępowaniu sądowym.

3. Jeżeli dłużnik, od którego należne jest wynagrodzenie, nie wniesie sprzeciwu w przepisany terminie, dokonuje się egzekucji wynikającej z rachunku kwoty wraz z kosztami”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

20 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w celu zapewnienia sobie reprezentacji prawnej w postępowaniu dotyczącym pieczy nad dziećmi, toczącym się od 2013 r. przed Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sądem ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie, Hiszpania), P. Hernández Martínez skorzystała z usług adwokata R. Margarita Panicella.

21 W dniu 27 lipca 2015 r. R. Margarit Panicello wniósł do tego sądu przeciwko P. Hernández Martínez żądanie zapłaty wynagrodzenia w wysokości 1 095,90 EUR.

22 Secretario Judicial del Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sekretarz sądu ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie), właściwy do rozpoznania tego żądania na mocy art. 35 LEC, zauważając, że nic nie wskazuje, by R. Margarit Panicello powiadomił P. Hernández Martínez o przybliżonej cenie za swoje usługi przed uzyskaniem zlecenia, stwierdza jednak, iż mające zastosowanie postępowanie, po pierwsze, nie zezwala mu na kontrolę z urzędu istnienia ewentualnych nieuczciwych warunków w umowie zawartej między adwokatem a jego klientem lub nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez tego przedsiębiorcę w odniesieniu do uprzedniego poinformowania o szacowanej cenie usług, a po drugie, ogranicza możliwość przedstawienia przez klienta będącego drugą stroną postępowania dowodów innych niż dokumenty lub opinia biegłego w celu podważenia żądanej kwoty.

23 W tym stanie rzeczy Secretario Judicial del Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sekretarz sądu ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie) zastanawia się na zgodnością tego postępowania z dyrektywami 93/13 i 2005/29. Wyraża on także wątpliwości co do zgodności wspomnianego postępowania z art. 47 karty, gdyż zarządzenie, które wydaje w celu zakończenia

postępowania o zapłatę wynagrodzenia, gdy dłużnik nie płaci dobrowolnie żądanej kwoty i wnosi sprzeciw, nie podlega zaskarżeniu na drodze sądowej, lecz pozwala adwokatowi na bezpośrednie wszczęcie egzekucji w odniesieniu do ustalonej kwoty.

- 24 W tym kontekście w celu sprawdzenia, czy jest uprawniony do zwrócenia się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, Secretario Judicial del Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sekretarz sądu ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie) zastanawia się również wstępnie, czy można go uznać za „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE, jako że zgodnie z prawem wewnętrznym, jak wynika z art. 440 LOPJ, jest on zwykłym urzędnikiem w służbie administracji wymiaru sprawiedliwości, podległym ministerstwu sprawiedliwości, a postępowania, w których wykonuje swoje zadania, zostały uznane za mające charakter administracyjny, a nie sądowy, przez Tribunal de Conflictos de Jurisdicción (trybunał ds. sporów o właściwość, Hiszpania) w wyroku nr 4/2011 z dnia 28 września 2011 r. w odniesieniu do postępowania o zapłatę wynagrodzenia oraz przez Tribunal Constitucional (trybunał konstytucyjny, Hiszpania) w postanowieniu nr 163/2013 z dnia 9 września 2013 r. i wyroku nr 58/2016 z dnia 17 marca 2016 r., dotyczących Ley 29/1998 reguladora de la Jurisdicción Contencioso-administrativa (ustawy 29/1998 o sądownictwie administracyjnym) z dnia 13 lipca 1998 r. (BOE nr 167, z dnia 14 lipca 1998 r., s. 23516).
- 25 W tych okolicznościach Secretario Judicial del Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sekretarz sądu ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 34, 35 i art. 207 ust. 2–4 [LEC], regulujące postępowanie o zapłatę wynagrodzenia pełnomocnika sądowego, są sprzeczne z art. 47 [karty], ponieważ wykluczają możliwość kontroli sądowej?

W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej: czy Secretario Judicial [(sekretarz sądowy)] w ramach postępowania przewidzianego w art. 34 i 35 [LEC] jest »sądem« w rozumieniu art. 267 TFUE?

- 2) Czy art. 34 i 35 [LEC] są sprzeczne z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 2 dyrektywy 93/13 oraz z art. 6 ust. 1 lit. d), art. 11 i art. 12 dyrektywy 2005/29, ponieważ wykluczają one kontrolę z urzędu ewentualnych nieuczciwych warunków lub nieuczciwych praktyk handlowych zawartych w umowach podpisanych pomiędzy adwokatami a osobami fizycznymi, działającymi w celach niezwiązanych z ich działalnością gospodarczą?
- 3) Czy art. 34 i 35 Ley [LEC] są sprzeczne z art. 6 ust. 1, art. 7 ust. 2 oraz pkt 1 lit. q) załącznika do dyrektywy 93/13, ponieważ uniemożliwiają w postępowaniu administracyjnym o zapłatę wynagrodzenia przeprowadzenie dowodu w celu rozstrzygnięcia spornego zagadnienia?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych *W przedmiocie właściwości Trybunału*

- 26 Na wstępie należy zbadać, jak wniesiono o to w ramach pytania pierwszego, czy Secretario Judicial (sekretarz) stanowi „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE i czy w konsekwencji jest uprawniony do zwrócenia się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.
- 27 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy ustalaniu, czy organ występujący z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ma charakter „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE, co stanowi kwestię regulowaną wyłącznie prawem Unii, Trybunał bierze pod uwagę szereg okoliczności, takich jak podstawę prawną istnienia organu, jego stały charakter, obligatoryjność jego jurysdykcji, kontrydiktoryjność postępowania, stosowanie przez organ przepisów prawa oraz jego niezawisłość (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 lipca 2014 r., Torresi, C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088, pkt 17; a także z dnia 6 października 2015 r., Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, EU:C:2015:664, pkt 17).

- 28 Ponadto, aby ustalić, czy organ krajowy, któremu w drodze ustawy powierzono funkcje o zróżnicowanym charakterze, powinien być uznany za „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE, należy zbadać szczególny charakter funkcji, sądowych lub administracyjnych, wykonywanych przezeń w konkretnym kontekście prawnym, w którym decyduje się zwrócić do Trybunału, w celu sprawdzenia, czy przed tym organem zawisły jest spór oraz czy organ ten jest zobowiązany zajmując stanowisko w postępowaniu mającym doprowadzić do rozstrzygnięcia o charakterze sądowym (zob. podobnie wyrok z dnia 17 lipca 2017 r., Torresi, C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 29 W sprawie głównej z przedstawionych Trybunałowi akt sprawy wynika, że Secretario Judicial (sekretarz) jest na mocy art. 440 LOPJ urzędnikiem publicznym należącym do jednolitego krajowego wyższego korpusu prawniczego w służbie administracji wymiaru sprawiedliwości, podległego ministerstwu sprawiedliwości.
- 30 Począwszy od zmiany wprowadzonej ustawą 13/2009, ustawodawca hiszpański powierzył Secretario Judicial (sekretarzowi) wyłączną właściwość w zakresie rozpoznawania spraw w postępowaniach o zapłatę wynagrodzenia, takich jak postępowanie rozpatrywane w sprawie głównej, które są regulowane art. 34 i 35 LEC i mają na celu zagwarantowanie pełnomocnikom sądowym i adwokatom szybkiego uznania wymagalności niektórych szczególnych należności i wydania tytułu wykonawczego umożliwiającego ich natychmiastowe ściągnięcie w razie przedstawienia przez pełnomocników sądowych i adwokatów dokumentów wykazujących w oczywisty sposób zasadność i wysokość nieuiszczonego wynagrodzenia.
- 31 W niniejszym przypadku, co się tyczy najpierw „obligatoryjności” jurysdykcji organu odsyłającego, należy stwierdzić, że co do zasady jurysdykcja ta nie ma takiego charakteru, gdyż właściwość Secretario Judicial (sekretarza) w zakresie rozpoznawania sprawy w postępowaniu o zapłatę wynagrodzenia na mocy art. 34 i 35 LEC ma charakter czysto incydentalny i fakultatywny. Pełnomocnik sądowy lub adwokat może bowiem wszcząć to postępowanie, aby zażądać należności związanych z już zakończonym głównym postępowaniem sądowym, w którym występował na rzecz swojego klienta. Ponadto dla celów ściągnięcia takich należności nie ma on żadnego obowiązku, ani prawnego, ani faktycznego, wszczęcia takiego postępowania, lecz przeciwnie – może swobodnie wybrać między tym postępowaniem a postępowaniem sądowym o ustalenie lub o wydanie nakazu zapłaty.
- 32 Prawdą jest, że Trybunał orzekał w pewnych okolicznościach w przedmiocie pytań prejudycjalnych przedstawionych mu przez organy odsyłające, których właściwość, choć miała charakter fakultatywny, nie była jednak zależna od zgody stron i których orzeczenia były dla nich wiążące, jak jest właśnie w przypadku Secretario Judicial (sekretarza) w odniesieniu do postępowań o zapłatę wynagrodzenia (zob. postanowienie z dnia 13 lutego 2014 r., Merck Canada, C-555/13, EU:C:2014:92, pkt 18 i przytoczone tam orzecznictwo; wyroki: z dnia 12 czerwca 2014 r., Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta, C-377/13, EU:C:2014:1754, pkt 28; a także z dnia 6 października 2015 r., Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, EU:C:2015:664, pkt 23).
- 33 Wszakże jest bezsporne, że te uznane przez Trybunał za „sądy” w rozumieniu art. 267 TFUE organy odsyłające wykonywały swoje funkcje, zgodnie z wymogiem wymienionym w pkt 28 niniejszego wyroku, w ramach postępowań mających w pełni charakter sądowy.
- 34 Nie jest tak zaś w przypadku postępowania o zapłatę wynagrodzenia rozpatrywanego w sprawie głównej, gdyż na mocy art. 34 ust. 2 i art. 35 ust. 2 LEC postępowanie to sytuuje się na obrzeżach krajowego systemu sędziowskiego. Po pierwsze, wszczęcie wspomnianego postępowania nie stanowi przeszkody – ze względu na zawisłość sporu – dla autonomicznego rozpoznania sprawy przez sąd powszechny w postępowaniu o ustalenie lub o wydanie nakazu zapłaty ani nie stanowi podstawy niedopuszczalności zarzutów, które mogą zostać podniesione równocześnie lub następczo przed takim sądem, a po drugie, zarządzenie kończące takie postępowanie wykazuje zbieżność z decyzją typu

administracyjnego, gdyż z uwagi na to, że jest ostateczne i podlega natychmiastowej wykonalności, bez możliwości zaskarżenia go na drodze sądowej, nie mogą przysługiwać mu przymioty orzeczenia sądowego, a w szczególności powaga rzeczy osądzonej (zob. analogicznie wyrok z dnia 19 grudnia 2012 r., *Epitropos tou Elegktikou Synedriou*, C-363/11, EU:C:2012:825, pkt 27, 28).

- 35 Z rozważań tych wynika, że jak wskazał organ odsyłający w pytaniu trzecim i jak stwierdził Tribunal Constitucional (trybunał konstytucyjny) w wyroku 58/2016 z dnia 17 marca 2016 r., postępowanie o zapłatę wynagrodzenia takie jak rozpatrywane w sprawie głównej stanowi postępowanie mające charakter administracyjny i nie można uznać, iż w jego ramach Secretario Judicial sprawuje funkcję sądowniczą.
- 36 Co więcej, w tym kontekście trzeba zauważyć, że Secretario Judicial (sekretarz) nie spełnia kryterium niezależności wymienionego w pkt 27 niniejszego wyroku.
- 37 W tym względzie należy przypomnieć, że wymóg niezależności organu odsyłającego obejmuje dwa aspekty. Pierwszy aspekt – zewnętrzny – zakłada, że organ wykonuje swe funkcje całkowicie niezależnie, bez podlegania żadnej hierarchii służbowej lub podporządkowania komukolwiek, i nie otrzymuje nakazów czy wskazówek z jakiegokolwiek źródła (zob. wyroki: z dnia 17 lipca 2014 r., *Torresi*, C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088, pkt 22; a także z dnia 6 października 2015 r., *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, EU:C:2015:664, pkt 19), przez co jest chroniony przed ingerencją i naciskami zewnętrznymi mogącymi zagrozić niezależności osądu jego członków przy rozpatrywaniu przez nich sporów (zob. wyroki: z dnia 19 września 2006 r., *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, pkt 51; z dnia 9 października 2014 r., *TDC*, C-222/13, EU:C:2014:2265, pkt 30; a także z dnia 6 października 2015 r., *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, EU:C:2015:664, pkt 19).
- 38 Drugi aspekt – wewnętrzny – łączy się z pojęciem bezstronności i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w rozstrzygnięciu sporu poza ścisłym stosowaniem przepisu prawa (zob. w szczególności wyroki: z dnia 19 września 2006 r., *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, pkt 52; z dnia 9 października 2014 r., *TDC*, C-222/13, EU:C:2014:2265, pkt 31; z dnia 6 października 2015 r., *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, EU:C:2015:664, pkt 20).
- 39 W niniejszym przypadku jest oczywiście prawdą, że gdy Secretario Judicial (sekretarz) prowadzi postępowania o zapłatę wynagrodzenia, spełnia wymóg niezależności rozpatrywany w aspekcie wewnętrznym w zakresie, w jakim wywiązuje się ze swoich zadań z obiektywizmem i bezstronnością w stosunku do stron sporu i ich odpowiednich interesów w tym sporze.
- 40 Jednakże jest również bezsporne, że prowadząc to postępowanie, Secretario Judicial (sekretarz) nie spełnia tego wymogu rozpatrywanego w aspekcie zewnętrznym, który wymaga braku hierarchii służbowej lub podporządkowania wobec jakiegokolwiek podmiotu mogącego wydawać nakazy lub wskazówki.
- 41 Jak bowiem zauważył rząd hiszpański w swoich uwagach pisemnych i ustnych, z lektury art. 452 ust. 1, art. 456 ust. 6 i 8 oraz art. 467 LOPJ, a także art. 3 i art. 16 lit. h) dekretu królewskiego 1608/2005 wynika, że przy wykonywaniu całości swoich zadań Secretario Judicial otrzymuje polecenia od przełożonego hierarchicznego i jest obowiązany do ich przestrzegania, z wyjątkiem przypadku, gdy wykonuje uprawnienia z zakresu sądowej wiary publicznej, czyli podczas wydawania uwierzytelnionych aktów i pism procesowych oraz podczas poświadczania okoliczności wywołujących skutki procesowe, lub gdy wydaje akty dotyczące organizacji postępowania procesowego lub kierowania nim. Z akt sprawy przedstawionych Trybunałowi wynika zatem, że w obecnym stanie ustawodawstwa hiszpańskiego Secretario Judicial (sekretarz) rozpoznaje sprawę w postępowaniu o zapłatę wynagrodzenia rozpatrywanym w sprawie głównej z poszanowaniem zasad jedności działania i zależności hierarchicznej.

- 42 Z całości powyższych rozważań wynika, że w kontekście postępowania o zapłatę wynagrodzenia rozpatrywanego w sprawie głównej Secretario Judicial (sekretarz) nie stanowi „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE, i to bez konieczności badania, czy organ ten spełnia pozostałe wymienione w pkt 27 niniejszego wyroku kryteria umożliwiające stwierdzenie takiego charakteru. Secretario Judicial (sekretarz) nie jest w rezultacie uprawniony do zwrócenia się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Zatem to sądu prowadzącego postępowanie egzekucyjne, właściwego w zakresie zarządzenia ściągnięcia należnej kwoty, który jest zobowiązany zbadać, w razie potrzeby z urzędu, czy dany warunek ujęty w umowie zawartej między pełnomocnikiem sądowym lub adwokatem a jego klientem ma ewentualnie charakter nieuczciwy (zob. podobnie wyroki: z dnia 1 października 2015 r., ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, pkt 59; z dnia 18 lutego 2016 r., Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, pkt 55), będzie należeć w odpowiednim przypadku zwrócenie się do Trybunału z takim wnioskiem.
- 43 Z tego względu należy stwierdzić, że Trybunał nie jest właściwy do orzekania w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przedstawionego przez Secretario Judicial del Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sekretarza sądu ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie).

W przedmiocie kosztów

- 44 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed organem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy do udzielania odpowiedzi na pytania przedstawione mu przez Secretario Judicial del Juzgado de Violencia sobre la Mujer Único de Terrassa (sekretarza sądu ds. przemocy wobec kobiet w Terrassie, Hiszpania).

Podpisy